

Omówienie prac

H. Orłóś, inż. — **Grzyby jadalne i trujące**. Wydawnictwo Instytutu Badawczego Leśnictwa, Seria D, Nr 3 — Nakładem Spółdzielni „Las” Warszawa 1949.

Stosunkowo już dawno ukazała się na rynku księgarskim ta nowa praca znanego pioniera na polu grzyboznawstwa w formie „podręcznika z zakresu zbioru i przerobu grzybów”, objętości 216 stron druku, z 38 rysunkami i fotografiami i 40 barwnymi tablicami wykonanymi przez autora. Praca w naszej literaturze leśnej nowa i zawierająca wiele cech dodatnich nie doczekała się jeszcze na tym miejscu omówienia. Oczekiwałem, że wezmą się do tego obowiązku ci, którzy się na tym znają, jako specjaliści, a nie doczekawszy się, wziąłem sam za pióro, aby zachęcić Kolegów leśników do nabycia tej książki, dawno oczekiwanej (kosztuje 860 zł). Nazwisko H. Orłósia znane już jest dobrze w literaturze leśnej, zarówno z czasopiśmiennictwa, jak i z prac oddzielnie wydanych, że przypomnę: „Sprawozdanie z działalności Instytutu Badawczego Lasów Państwowych w dziedzinie fitopatologii za rok 1933” (Wydawnictwo IBLP Seria A, Nr 11 — 1935), „Opieńka miodowa i jej zwalczanie” (j.w. Seria C, Nr 9 — 1935, 1946 i 1948), „Rozpoznanie i zwalczanie osutki sosnowej” (j.w. Seria C, nr 11 — 1935, 1946, 1948), „Najgroźniejsze choroby drzew leśnych” (j.w. barwne tablice ściennie — 1935, 20 ulotek monograficznych Zakładu Chorób Roślin i Grzyboznawstwa (j.w., 1938 i 1948), „Produkcja i handel grzybami w Polsce (j.w. Seria B, Nr 8 — 1946), „Znaczenie grzybów w przyrodzie i gospodarce człowieka (Wydawnictwo Książnicy Atlas 1938),

„Tablice grzybów jadalnych i trujących” (j.w., 4 ściennie, barwne 1938).

Jako kolega Autora w Instytucie Badawczym Leśnictwa od roku 1933, obserwuję Jego pełną zamiłowania, wytrwałości i planowego rozwijania, benedyktyńską pracę w tej dziedzinie. Wiem, że wykonuje on kolejno, z góry zaplanowane przez siebie, z uwzględnieniem ich ważności społecznej i fachowej, prace podstawowe z dziedziny grzyboznawstwa leśnego. W pracy swej operuje sam zarówno słowem, jak i soczewką fotograficzną, piórkiem i pędzlem, dając idealnie zespolony, jasny i dla każdego zrozumiały produkt literacko-naukowy.

Praca ostatnia doczekała się już, poza prasą leśną, szeregu pochlebnych opinii. Oto co pisze „Farmacja Polska” w Nr 3 z marca br. (Prof. Dr farm. St. Krauze). „Jest to cenna pozycja w naszej literaturze fachowej, powinien z nią się poznać każdy żywnościowiec, powinna ona się znaleźć w każdej bibliotece aptecznej”, a dalej „na czytelniku naprawdę robią duże wrażenie przepiękne tablice barwne opisanych gatunków grzybów. Oceni to każdy, kto znał nieudolne nasze niektóre wydawnictwa grzybowe przedwojenne. Należy tutaj powinszować autorowi całkowitego sukcesu co, jak wiadomo, wymagało pokonania wielu trudności technicznych; trzeba zaznaczyć, że wszystkie rysunki, fotografie i tablice barwne są w tej książce oryginalne”.

A oto znów w Nr 3 — 4 z marca, kwietnia br. „Żywienia Zbiorowego”, organu Ministerstwa Handlu Wewnętrznego, czytamy: „książka inż. Orłósia stanowi w naszej literaturze zawodowej bardzo cenną pozycję i zasługuje na jak najszersze rozpowszechnienie”... „bardzo ciekawe i pomysłowe są schematy skupiania surowca grzybowego w przetwórni i rozprowadzania przetworów oraz

wędrówek grzybów z lasu do rąk spożywczy”.

Centralnym punktem zainteresowania książki jest opis 40 wybranych grzybów zaopatrzonych w tyleż barwnych tablic. W tekście opisu, poza nazwą botaniczną polską i łacińską, jak również w językach: rosyjskim, niemieckim i francuskim, podane są regionalne synonimy, używane w mowie potocznej; ponadto zaś: morfologia grzyba, miejsce i sposób występowania, czas owocowania, wartość użytkowa, cechy rozpoznawcze oraz podobieństwa. Dla ułatwienia w operowaniu atlasikiem, każdy grzyb posiada wyraźne oznaczenia graficzne, (trzema, dwoma, jednym krzyżykiem lub kreską), zależnie od stopnia użyteczności. Poza tą częścią zasadniczą, na 120 stronicach tekstu daje Autor wprowadzenie do przedmiotu. Podaje dla dokładnej orientacji dosłowny spis rozdziałów i podrozdziałów. Ogólne wiadomości o grzybach (ilość i rozpowszechnienie, budowa i rozmnażanie się, warunki rozwoju, podział systematyczny, cechy rozpoznawcze poszczególnych rodzin wraz z tabelą podziału systematycznego grzybów uwzględnionych w pracy); jak należy zbierać grzyby (czas zbioru, kalendarzyk występowania poszczególnych gatunków grzybów, ułożonych kolejno według znaczenia gospodarczego, sprzęt grzybiarza, sposób zbierania, dziesięć przykazań dla zbierających grzyby, opisy dwunastu rzadkich i ochraniających gatunków grzybów); zatrucia grzybami (przesady w sprawie grzybów trujących, ilości i rozpoznanie gatunków trujących, trujące składniki i objawy zatrucia, 10 przykazań chroniących od zatrucia grzybami); sztuczna uprawa grzybów (znaczenie sztucznej uprawy, sztuczna uprawa grzybów rozrodczo — pieczarki — sztuczna uprawa symbiontów grzybowych, sztuczna uprawa grzybów pasożytniczych); ocena wartości grzybów (ogólne wiadomości o użyteczności grzybów, skład chemiczny grzybów, tabela porównawcza wartości odżywczej różnych produktów, wartości smakowe i witaminowe grzybów, gospodarcza i handlowa wartość grzybów, porównawcza ocena poszczególnych gatunków wraz z tabelą podziału grzybów według wartości smakowych i witaminowych oraz z tabelą grzybów według ich całkowitej wartości gospodarczej — punktacja oceny uwzględniająca różne cechy wartości — tabela gatunków grzybów najbardziej

się nadających do przerobu); suszenie grzybów (ogólna charakterystyka produkcji suszu grzybowego, urządzenia suszarniane, czynności przed suszeniem, wykonanie suszenia grzybów, klasyfikacja suszu grzybowego, opakowanie, transport i przechowanie suszu grzybowego); inne rodzaje przerobu i zabezpieczenia grzybów (solenie grzybów, kiszenie albo kwaszenie grzybów, marynowanie grzybów, ekstrakty grzybowe, zamrażanie grzybów); organizacja przerobu i handlu grzybami (podstawy organizacji, spożycie na wsi, organizacja rynku wewnętrznego, organizacja wywozu grzybów). Całość tekstu objaśniającego (poza atlasem) ilustrowana jest obficie rysunkami, fotografiami i wykresami — wszystko w wykonaniu autora.

Jak widać ze szczegółowego wyczerpania treści, praca ma charakter wszechstronny wyczerpujący dla tych, dla których jest przeznaczona, a więc, według słów autora: „dla szerokich kół leśników, rolników, przyrodników i w ogóle tych, którzy chcieliby bliżej poznać grzyby”, a dalej „książka zawierać ma pewnie **minimum** wiadomości o grzybach jadalnych i trujących, z którymi każdy przyrodnik, leśnik czy też rolnik powinien się zapoznać „Pośród wielkiej rzeszy zainteresowanych tą książką są — jak to widzimy z przytoczonych omówień — żywieniowcy i farmaceuci, a dodać jeszcze trzeba tych, którzy grzybobranie traktują jako „pasję”, pewnego rodzaju sezonowy sport, który tak pięknie pesonifikuje w Wojskim — Mickiewicz. To też nie mają racji ci, którzy w tym przewodniku-podręczniku, pracy na wskroś popularnej chcieliby się doszukać dzieła naukowego, o którym Autor wcale nie myślał, chcąc naprzód wykonać pilniejsze zadanie. I myślę, że tego samego zdania są wszyscy leśnicy, którzy są Autorowi za tę książkę serdecznie wdzięczni!

J. Kostyrko

A. K. Denisow. Niekatoryje zakonomiernosti jestestwiennogo razwitija dubraw. (Niektóre przejawy naturalnego rozwoju dabrów). Lesnoje Chozjajstwo, Nr 4 — 1950 r.

Z aktualną u nas sprawą przebudowy drzewostanów i wypracowanych nowych